

Природознавство

4 клас

(68 год., 2-години на тиждень)

У 4 класі завершується вивчення початкового курсу природознавства. Учні мають не тільки здобути нові знання, уміння і навички з природознавства, а й систематизувати відомості з різних розділів і закріпити опрацьоване в 1–3 класах. Адже знання про об'єкти неживої і живої природи, набуті молодшими школярами в початкових класах, стануть основою для подальшого вивчення природничого циклу дисциплін в основній і старшій структурних ланках загальноосвітньої школи.

Структурування курсу здійснено за принципом змістового узагальнення.

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Вступ (1 година)	
<p>Взаємозв'язки у природі</p>	<p>Учень/учениця: <i>пояснює</i> цінність природи для життя людини; <i>має</i> уявлення про взаємовплив навколишнього середовища і життєдіяльності людини</p>
Розділ II. Всесвіт і Сонячна система (10 годин)	
<p>Уявлення давніх людей про Землю й Всесвіт. Сонячна система, її склад. Сонце – зоря, центральне тіло Сонячної системи. Планети та інші космічні тіла. Земля – планета Сонячної системи. Теплові смуги Землі та їх вплив на природу. Добовий і річний рух Землі. Місяць – природний супутник Землі. Сузір'я. Великий та Малий Віз, Полярна зоря. Чумацький Шлях – наша Галактика. Сучасні уявлення про Всесвіт.</p> <p>Навчальний проект.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мандрівка просторами Всесвіту, про яку ти мрієш. 	<p>Учень/учениця: <i>має</i> уявлення про Всесвіт; Сонце - зорю; Землю - планету; склад Сонячної системи; <i>знає</i> про добове обертання та річний рух Землі, Місяць, нашу Галактику, сузір'я Великий та Малий Віз; <i>розуміє</i> причини нерівномірного освітлення і нагрівання земної поверхні сонячними променями, причини зміни дня і ночі; пір року; нероздільну єдність людини та Всесвіту; <i>застосовує</i> знання про рух небесних тіл для розв'язання навчальних і життєвих ситуацій.</p>
Розділ III. План і карта (7 годин)	
<p>Горизонт, сторони горизонту. Орієнтування на місцевості за допомогою Сонця, компасу та місцевих ознак. Зображення місцевості на плані, умовні знаки. Масштаб. Географічна карта, умовні знаки на карті. Робота з планом і картою.</p> <p>Практична робота.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Читання плану і карти з 	<p>Учень/учениця: <i>має</i> уявлення про план місцевості, масштаб, розрізняє план і карту. <i>знає</i> способи орієнтування на місцевості, сторони горизонту, умовні знаки на плані і карті; <i>розуміє</i> принцип роботи компасу, способи знаходження сторін горизонту за допомогою компасу, Сонця і місцевих ознак. <i>визначає</i> сторони горизонту за допомогою компасу, читає умовні знаки</p>

<p>використанням умовних знаків і масштабу.</p> <p>Екскурсія. Визначення сторін горизонту за допомогою Сонця, компасу та місцевих ознак.</p>	<p>на плані і карті; <i>застосовує</i> знання про план місцевості і карту для розв'язання навчальних і життєвих ситуацій.</p>
<p>Розділ IV. Природа материків і океанів (23 години)</p>	
<p>Розселення людей на Землі. Чисельність населення Землі, її зміна. Океани, материки (континенти) і частини світу на географічних картах. Особливості природи Тихого, Атлантичного, Індійського й Північного Льодовитого океанів. Особливості природи материків Землі. Євразія, Африка, Північна Америка, Південна Америка, Австралія, Антарктида. (Вивчення материків відбувається за таким планом розташування, особливості погоди, форми земної поверхні, водойми, корисні копалини, ґрунти, рослинний і тваринний світ, залежність діяльності людини від природних умов, найбільші країни, їх столиці, охорона природи.)</p> <p>Практична робота.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Робота з географічною картою півкуль та світу; ▪ Нанесення на контурну карту назв материків і океанів. <p>Навчальний проект.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Цікавий світ материка, на 	<p>Учень/учениця: <i>має уявлення</i> про чисельність населення Землі, найбільші країни світу та їх столиці; <i>знає</i> назви океанів і материків, найхарактерніші особливості їх природи; <i>розуміє</i> причини різноманітності природи материків та океанів в наслідок нерівномірного нагрівання кулястої поверхні Землі сонячними променями; <i>пояснює</i> наслідки діяльності людей та екологічний стан навколишнього середовища; <i>встановлює</i> взаємозв'язки між географічним розташуванням океанів та материків та їх природними умовами; <i>характеризує</i> основні шляхи збереження й охорони природи на планеті; показує на фізичній карті світу океани та материки <i>застосовує</i> географічні карти світу, півкуль і материків для розв'язання навчальних і життєвих ситуацій.</p>

який я хочу потрапити.	
Розділ V. Природа України (22 годин)	
<p>Україна на карті світу. Карта України.</p> <p>Форми земної поверхні. Рівнини і гори в Україні і в своєму краї.</p> <p>Корисні копалини України.</p> <p>Водойми України та їх використання і значення.</p> <p>Природні та штучні водойми річки, озера, ставки, водосховища, болота, моря, джерела.</p> <p>Будова річки. Рівнинні і гірські річки. Чорне і Азовське моря.</p> <p>Використання і охорона природних багатств водойм.</p> <p>Ґрунти України. Охорона ґрунтів.</p> <p>Розташування природних зони в Україні. Карта природних зон України.</p> <p>Мішані ліси (Полісся). Лісостеп. Степ. Гори. Карпатські і Кримські гори. <i>(Вивчення природних зон відбувається в такій послідовності розташування, погода, форми земної поверхні, водойми, корисні копалини, ґрунти, рослинний і тваринний світ, рослини і тварини, занесені до Червоної книги України, заповідні території та охорона природи, залежність діяльності людини від природних умов.)</i></p> <p>Практичні роботи.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Робота з географічною картою України; ▪ Позначення на контурну карту столиці та міст України. ▪ Позначення на контурній 	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>має уявлення</i> про різноманітність природи України, будову річки;</p> <p><i>знає</i> розташування України, назви водойм, ґрунтів і природних зон, правила збереження і захисту природи в рідному краї;</p> <p><i>розуміє</i> закономірне розташування ґрунтів, рослинного й тваринного світу в кожній природній зоні України;</p> <p>значення корисних копалин, водойм, ґрунтів і лісів для природи і господарської діяльності людини;</p> <p>причини виникнення теплових поясів і природних зон на Землі в наслідок нерівномірного нагрівання Землі сонячними променями;</p> <p><i>показує</i> на карті рівнини і гори, водойми, називає рослини і тварини, які переважають у різних природних зонах України;</p> <p>стисло характеризує природні зони за планом; визначає екологічні проблеми України та називає шляхи їх подолання;</p> <p>встановлює взаємозв'язки між географічним розташуванням природних зон та діяльністю людей;</p> <p><i>застосовує</i> географічну карту України й свого краю для розв'язання навчальних і життєвих ситуацій.</p>

<p>карті основних форм земної поверхні та водойм України.</p> <p>Начальні проекти.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Водойми рідного краю їх стан та охорона. • Чому ліси називають "легенями планети"? • Що можна зробити для збереження природи у моєму краї? 	
<p>Розділ VI. Тіла і речовини (5 годин)</p>	
<p>Тіла і речовини. Стани речовин. Будова і властивості твердих тіл, рідин і газів. Різноманітність речовин і матеріалів та їх використання людиною.</p> <p>Навчальні проекти.</p> <p>Дослідження властивостей:</p> <ul style="list-style-type: none"> • твердих тіл на прикладі граніту, деревини, крейди (за вибором учителя). • рідин на прикладі води і молока. 	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>має уявлення</i> про стани речовин, їх різноманітність у природі;</p> <p><i>досліджує</i> властивості твердих тіл, рідин і газів (на прикладі трьох станів води); розуміє взаємозв'язок між будовою та властивостями.</p> <p><i>застосовує</i> знання про властивості твердих тіл, рідин і газів у життєвих ситуаціях.</p>